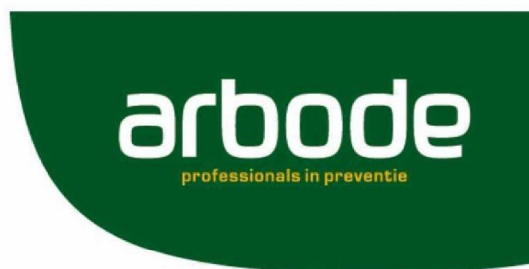

ArboTechniek: Corona Helpdesk Veilig werken voor de Installatietechnik**Onderbouwing inzake arbo aspecten versie 5****Datum** 23 maart 2020**Door** Arbode Consultancy B.V.

5.1.2e

Onderbouwing arbo aspecten

1. Inleiding

In dit document wordt een onderbouwing gegeven van:

- Antwoorden die gegeven zijn en zullen worden vanuit de Corona Helpdesk Veilig Werken voor de Installatietechniek (verder in de tekst aangeduid als 'Helpdesk'; Zie: <https://www.arbotechniek.nl/nieuws/overig/corona-helpdesk-veilig-werken/>)
- Teksten die zijn aangeleverd voor de vragen en antwoorden over het nieuwe coronavirus op technieknederland.nl en arbotechniek.nl (tot en met 23 maart 2020)

2. Voorbehoud

- Er zijn nog veel aspecten onbekend inzake het coronavirus SARS-CoV-2, de veroorzaker van de ziekte CoVid-19.
- De onderbouwing is derhalve onder voorbehoud en wijziging onderhevig.
- Het geeft de huidige stand van zaken (per 23-3-2020) weer m.b.t. de beoordeling van de mogelijke gezondheidsrisico's en de te nemen preventieve maatregelen e.d.. We volgen de ontwikkelingen op de voet en zullen waar nodig het onderbouwingsdocument aanpassen.

3. Achtergrondinformatie en gezondheidsrisico's

- Voor achtergrondinformatie, indeling en een overzicht van gezondheidsrisico's van SARS-CoV-2, de veroorzaker van CoVid-19 zie:
LCI: <https://lci.rivm.nl/richtlijnen/covid-19#preventie>
RIVM: <https://www.rivm.nl/coronavirus/covid-19>
WHO https://www.who.int/health-topics/coronavirus#tab=tab_1
ECDC <https://www.ecdc.europa.eu/en/coronavirus>
CDC <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/about/index.html>
- De info en aanbevelingen van deze 5 organisaties/ partijen zijn waar mogelijk meegenomen bij de onderbouwing voor de sector Arbotechniek.
- Opmerking m.b.t. deze websites. Nagenoeg dagelijks worden gegevens op de websites aangepast.

4. Wetgeving en richtlijnen

- In het Arbobesluit hoofdstuk 9 zijn richtlijnen beschreven voor werkzaamheden waarbij blootstelling aan biologische agentia mogelijk is.
- Daarnaast zijn voorschriften opgenomen voor SARS-CoV-2 in: <https://lci.rivm.nl/richtlijnen/covid-19#preventie>.
- Aan zowel het Arbobesluit als de LCI-richtlijnen moet worden voldaan voor werkzaamheden

waarbij blootstelling aan SARS-CoV-2 mogelijk is.

5. Inschatting gezondheidsrisico's

- Voor de processen en werkzaamheden in de sector is waar mogelijk of noodzakelijk een inschatting van de gezondheidsrisico's van de mogelijke blootstelling aan SARS-CoV-2 uitgevoerd.
- O.b.v. deze inschatting zijn daarna preventieve maatregelen opgesteld.

6. Richtlijnen voor preventieve maatregelen

- Bij de aanbevelingen inzake preventieve maatregelen om blootstelling aan SARS-CoV-2 te voorkomen is conform het Arbobesluit waar mogelijk de z.g. bio-arbeidshygiënische strategie gevolgd.
- Zie voor deze arbeidshygiënische strategie voor biologische agentia <https://www.arboportaal.nl/onderwerpen/maatregelen>.
- Daarnaast zijn de richtlijnen van het LCI meegenomen bij de adviezen inzake de te nemen maatregelen (en waar mogelijk of noodzakelijk de adviezen van WHO, ECDC en/of CDC).
- In grote lijnen komt het erop neer: maatregelen aan de bron eerst, daarna technische/organisatorische maatregelen en als laatste pas hygiënische maatregelen/ PBM.

7. Adviezen voor de sector inzake preventieve maatregelen

7.1 Uitgangspunten: transmissie Coronavirus

- Bij de risico-inschattingen en de te nemen maatregelen door medewerkers van de Installatietechniek hanteren wij de standpunten inzake transmissie van SARS-CoV-2 van de bovengenoemde algemeen erkende partijen.
- Zie voor de standpunten van deze partijen inzake de transmissie b.v.: <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/prepare/transmission.html>
<https://www.who.int/news-room/q-a-detail/q-a-coronaviruses>
- Deze organisaties geven aan dat het virus m.n. wordt overgedragen door hoesten en niezen. Het virus gaat van de een naar de ander door te hoesten of te niezen, via kleine druppeltjes komt het virus zo in de lucht of op oppervlaktes in de omgeving. Als andere mensen die druppeltjes inademen of bijvoorbeeld via de handen in de mond, neus of ogen krijgen door aanraking van besmette oppervlaktes kunnen zij besmet raken met het virus.
- M.u.v. besmetting via 'aerosol-generating procedures' bij specifieke medische handelingen. Bij deze handelingen kan besmetting ook plaatsvinden via aerosolen, die in de ruimte vrijkomen.

7.2 Risicogroepen

- Op verschillende sites staan verschillende opsommingen van risicogroepen.
- Om duidelijkheid te geven, zal vanaf 23 maart 2020 de precieze lijst met kwetsbare personen

zoals RIVM deze heeft geformuleerd worden vermeld bij de vragen en antwoorden.

- Zie: <https://www.rivm.nl/coronavirus/covid-19/vragen-antwoorden> (kwetsbare personen, mensen met een zwakke gezondheid).
- Bij de adviezen wordt aangegeven dat bij twijfel de bedrijfsarts/ Arbodienst kan worden gevraagd om advies.

7.3 Algemene preventieve maatregelen

- In de algemene adviezen voor de sector zijn de algemene preventieve adviezen van het RIVM overgenomen.
- Zie hiervoor: <https://www.rivm.nl/coronavirus/covid-19> bij *Wat kun je zelf doen?*

7.4 Maatregelen aan de bron

- Er is op de website van de Helpdesk voor de sector duidelijk aangegeven (bij instructies) dat:
 - Wanneer klanten lichte klachten (hoesten, griepig, koorts) hebben: werkzaamheden alleen bij een storing of calamiteit moeten worden uitgevoerd en niet regulier onderhoud of plaatsing.
 - Wanneer klanten (zeer waarschijnlijk) het nieuwe corona virus hebben en/of zitten in quarantaine: werkzaamheden alleen bij een ernstige storing of calamiteit moeten worden uitgevoerd en niet bij regulier onderhoud of plaatsing.
- Hiermee wordt voorkomen dat medewerkers van de sector hoog risico omgevingen betreden.
- Indien deze omgevingen wel moeten betreden zijn diverse aanvullende preventieve maatregelen beschreven.
- M.b.t. aftekenen van werkbonden is aangegeven om indien mogelijk op een ander systeem e.d. over te stappen of andere preventieve maatregelen te nemen om besmetting via hand//mond-/neus-/oogcontact te voorkomen.

7.5 Technische/ organisatorische maatregelen

- In de algemene (bel)instructies is opgenomen dat klanten het huis vooraf goed moeten ventileren. Deze instructie wordt gegeven voor de zekerheid, voor het geval dat later blijkt dat de aerosolen die ontstaan bij niezen en hoesten voldoende virusload hebben om tot besmetting te leiden. Momenteel wordt hier niet vanuit gegaan door de RIVM, maar het wordt ook niet uitgesloten.
- Aangegeven is: "Van tevoren goed te ventileren. Ramen en deuren ca. 15 min. laten openzetten".
- Daarnaast "ervoor te zorgen dat de installatie goed bereikbaar is, zodat de monteur snel met de werkzaamheden kan beginnen" en "afstand houden".
- Bij meerdere werknemers op een project zijn diverse preventieve technische/ organisatorische adviezen gegeven. O.a.:
 - Maak samen met de verschillende partijen afspraken over wat iedereen moet doen om de kans op het overdragen van corona zo laag mogelijk te houden.
 - Leef de hygiëneregels goed na: minimaal dagelijkse schoonmaak van toiletten, deurklinken en gezamenlijk gebruikte apparatuur is noodzakelijk. Instrueer medewerker het ei-

gen gezicht zo weinig mogelijk aan te raken. Zorg voor voldoende water, zeep en papieren handdoekjes. Was de handen meerdere keren per dag.

- Splits groepen tijdens de pauzes, ga niet dicht naast elkaar zitten.
- Laat werknemers zo veel mogelijk met eigen vervoer naar de bouwplaats gaan.
- Laat de werknemers zoveel mogelijk in dezelfde teams en op dezelfde locaties werken, zodat men niet telkens met anderen in contact komt.
- Beperk contacten met externen zo veel als mogelijk. Maak hier afspraken over met leveranciers en bouwpartners. Bijvoorbeeld leveringen buiten de bouwplaats laten plaatsvinden, telefonisch overleg voeren of aangepaste werktijden aanhouden.
- Spreek elkaar aan op (gevaar onderschattend) afwijkend gedrag, zoals naar het project komen met verkoudheidsklachten. Meld deze situaties daarna direct bij de leidinggevende en zoek naar een oplossing. Als het niet lukt om hier serieus mee om te gaan: overweeg dan om de medewerkers tijdelijk van het project te halen.
- Houd zoveel mogelijk afstand van elkaar, minimaal 1.5 meter.

7.6 Ademhalingsbeschermingsmiddelen

- Tot nu toe is geadviseerd om in bepaalde situaties een FFP2 masker toe te passen. Deze situaties zijn:
 - Werkzaamheden op een project: Houd zoveel mogelijk afstand van elkaar, minimaal 2 meter. Indien dit gezien het werk niet mogelijk is, draag dan op dat moment een FFP2 masker. Bij een afstand groter dan 2 meter is adembescherming niet nodig op het gebied van corona.
 - Werkzaamheden bij mensen thuis die verkoudheidsklachten hebben: Draag indien gewenst een veiligheidsbril en een FFP2 masker en gebruik het masker niet opnieuw (bij meer dan 2 meter afstand tot de klant is het dragen van een FFP2 masker en veiligheidsbril niet noodzakelijk).
 - Werkzaamheden bij mensen thuis die het coronavirus hebben: Bespreek telefonisch met de klant dat alle personen die thuis zijn in een andere ruimte verblijven, waar de monteur niet hoeft te zijn. Als dit niet mogelijk is en het dezelfde ruimte betreft: Laat de klanten een chirurgisch mondmasker dragen indien zij dit hebben en de monteur een FFP2 masker en een veiligheidsbril. Houd altijd zoveel mogelijk afstand.
- Algemeen aanvaard is dat FFP2-maskers een substantieel hogere beschermingsfactor hebben dan FFP1-maskers en z.g. medische mondneusmaskers (medical mask). Zie b.v.:
 Nvva:
<https://www.arbeidshygiene.nl/uploads/files/insite/nvva-eindrapport-wg-ademhalingsbescherming.pdf>
 Vollandis:
<https://www.vollandis.nl/media/1999/17094787-advies-adembescherming.pdf>
- De advisering van de Helpdesk over adembescherming wordt per 23 maart 2020 aangepast, omdat er ontwikkelingen zijn.
- Er is nl. een ernstig tekort aan maskers en andere PBM voor de gezondheidszorg ontstaan.
- Daarom heeft de WHO en het LCI per 18-3 en 19-3 nieuwe richtlijnen voor ademhalingsbeschermingsmiddelen opgesteld. Zie:

- LCI: <https://lci.rivm.nl/sites/default/files/2020-03/Advies%20Ademhalingsbeschermingsmaskers%20voor%20COVID%2019%20%20dd%20180320.pdf>
- WHO: [https://www.who.int/publications-detail/advice-on-the-use-of-masks-in-the-community-during-home-care-and-in-healthcare-settings-in-the-context-of-the-novel-coronavirus-\(2019-ncov\)-outbreak](https://www.who.int/publications-detail/advice-on-the-use-of-masks-in-the-community-during-home-care-and-in-healthcare-settings-in-the-context-of-the-novel-coronavirus-(2019-ncov)-outbreak)
- In de LCI richtlijn staat kort de huidige richtlijn samengevat:
"Op basis van de huidige kennis ten aanzien van de transmissieroute van COVID-19 via druppels en (in)direct contact, biedt een chirurgisch mondneusmasker voldoende bescherming voor gezondheidsmedewerkers die patiënten moeten verzorgen met COVID-19".
- In de WHO richtlijn staat kort de huidige richtlijn samengevat:
 - *Personnel: caregiver*
 - *Activity: entering the patients room, but not providing direct care or assistance*
 - *Type of PPE: medical mask (+ provide medical mask to patient with respiratory symptoms)*
 - *Distance: maintain spatial distance of at least 1 m.*
- Als deze gegevens worden geïmplementeerd op de Installatietechniek dan zouden de medewerkers van deze sector medische mondneusmaskers moeten dragen bij:
 - Betreding van ruimtes met personen die lichte klachten (hoesten, griepig, koorts) hebben of
(Zeer waarschijnlijk) het nieuwe corona virus hebben en/of in quarantaine zitten.
- Bij werkzaamheden waarbij dichtbij elkaar (< 1.5 m.) gedurende < 5 min. werken niet te voorkomen is hanteren wij per 23 maart het equivalent van de richtlijn van 20-3-2020 van het LCI.
<https://lci.rivm.nl/covid-19/PBMbuitenziekenhuis>
Hierin staat bij een contact < 5 minuten geen PBM nodig is.
Dit uitgangspunt zal op 23 maart 2020 worden doorgevoerd in de adviezen (zoals bijvoorbeeld bij het samen werken op een project)
- Handschoenen worden niet aanbevolen door de WHO, alleen bij direct care/ assistance (when handling stool, urine or waste from a CoVid-19 patient).

Opmerkingen hierbij:

- Uitgangspunt zou moeten zijn: voorkomen dat je in een situatie komt waar je adembescherming nodig hebt en dat gaan we opnemen in de faq's.

7.7 Handschoenen

- Er is in verschillende situaties over handschoenen geadviseerd (alleen kort gebruik):
 - Werken op een project: Speciale handschoenen zijn over het algemeen niet nodig. Nadeel van handschoenen is dat men (vooral als de handschoenen lang worden gedragen en het een gewoonte is) alsnog allerlei oppervlakken en het gezicht gaat aanraken. Bij korte werkzaamheden met extra risico's (bijvoorbeeld wanneer men spullen aan elkaar moet doorgeven), kunnen wegwerphandschoenen waar het virus niet doorheen komt wel hulp bieden. Raak tijdens dit werk het gezicht niet aan. Veel handen wassen blijft noodzakelijk.
 - Werken bij mensen thuis: bij mensen met verkoudheidsklachten of het coronavirus- handschoenen geadviseerd. Dit is gedaan omdat men in een omgeving komt waar allerlei oppervlakken besmet kunnen zijn en handen wassen niet 100% helpt. Bovendien is de verwachting dat bij kort gebruik van handschoenen men het gezicht minder snel aanraakt.

- Het toepassen van handschoenen en wegwerpoverall in scenario 4 zijn ons inziens echter essentiële beschermingsmaatregelen. Deze maatregel handhaven wij. Scenario 4 is: werkzaamheden bij mensen thuis die het coronavirus hebben.

7.8 Afstand

- Internationaal zijn verschillende adviezen gegeven inzake te bewaren afstand tot overige personen (variërend van 1-2 m.).
- Voor de zekerheid is daarom aanvankelijk door Techniek Nederland een advies van 2 meter afstand aangehouden.
- In NL is door het RIVM het advies gegeven om 1.5 m. te bewaren t.o.v. overige personen.
- Om de herkenbaarheid te bewaren wordt vanaf 23 maart 2020 op de website eveneens de afstand 1.5 m. aangehouden.
- Bij werkzaamheden waarbij dichtbij elkaar (< 1.5 m.) gedurende < 5 min. werken niet te voorkomen is hanteren wij per 23 maart het equivalent van de richtlijn van 20-3-2020 van het LCI.
<https://lci.rivm.nl/covid-19/PBMbuitenziekenhuis>
Hierin staat bij een contact < 5 minuten geen PBM nodig is.
Dit uitgangspunt is op 23 maart 2020 worden doorgevoerd in de adviezen (zoals bijvoorbeeld bij het samen werken op een project)

7.8 Desinfectie

- Voor desinfectie van materialen en producten zijn o.a. 70 % IPA en een 0.1 % chloorbleekoplossing geschikt. Zie b.v.:
 - [https://www.journalofhospitalinfection.com/article/S0195-6701\(20\)30046-3/fulltext](https://www.journalofhospitalinfection.com/article/S0195-6701(20)30046-3/fulltext)
 - <https://www.cdc.gov/infectioncontrol/guidelines/disinfection/disinfection-methods/chemical.html>
- 70 % IPA heeft de voorkeur en wordt op de website aangegeven.
- Deze worden aanbevolen voor de sector voor desinfectie van materialen en producten.

ArboTechniek
23 maart 2020